

EUROOPA KOHTU OTSUS

5. veebruar 1976*

[...]

Kohtuasjas 87/75,

mille esemeks on Euroopa Kohtule asutamislepingu artikli 177 alusel Genova Tribunale esitatud taotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Conceria Daniele Bresciani (vennad M. ja P. Bresciani)

ja

Amministrazione Italiana delle Finanze,

eelotsust EMÜ asutamislepingu artikli 13 ning 20. juulil 1963 Yaoundés allkirjastatud ja ühenduse nimel nõukogu poolt selle 5. novembri 1963. aasta otsuse (EÜT 1964, lk 1430) alusel sõlmitud Euroopa Majandusühenduse ja Aafrika riikide ning selle ühendusega assotsieerunud Madagaskari vahelise assotsiatsioonilepingu artikli 2 lõike 1 ning 29. juulil 1969 Yaoundés allkirjastatud ja ühenduse nimel nõukogu poolt selle 29. septembri 1970. aasta otsuse (EÜT 1970, L 282, lk 1) alusel sõlmitud assotsiatsioonilepingu artikli 2 lõike 1 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president R. Lecourt, kodade esimehed H. Kutscher ja A. O'Keefe, kohtunikud A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, M. Sørensen ja Lord Mackenzie Stuart,

kohtujurist: A. Trabucchi,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

1. 24. juuli 1975. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 4. augustil 1975, esitas Genova Tribunale Euroopa Kohtule viis küsimust mõiste „impordimaksudega toimelt samaväärsed maksud”, mis sisaldub EMÜ asutamislepingu artikli 13 lõikes 2 ning 20.

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

juulil 1963 Yaoundés allkirjastatud lepingu (EÜT 1964, lk 1430) ja 29. juulil 1969 Yaoundés allkirjastatud lepingu (EÜT 1970, L 282, lk1) artikli 2 lõikes 1, tõlgendamise kohta.

2. Kohtutoimikust ilmneb, et 1969. ja 1970. aastal ning igal juhul enne teise Yaoundé konventsiooni jõustumist importis põhikohtuasja hageja Prantsusmaalt ja Senegalist, mis on eespool nimetatud konventsioonide alusel ühendusega assotsieerunud riik, erinevaid veise toornaha partiisid ja pidi importimisel tasuma veterinaarkontrolli ja terviseohutuse kontrolli maksu.

3. Maksu kehtestas Itaalia ühtse määraga maksuna, et korvata imporditud loomsete saaduste kohustusliku terviseohutuse kontrolli kulusid. Riiklik kohus väidab, et sarnastele kodumaise päritoluga toodetele sama maksu ei kohaldata. Hoolimata sellest viiakse Itaalias loomade tapmise korral läbi veterinaarkontroll, mille eest kohalikud asutused võtavad maksu ja mille peamiseks eesmärgiks on teha kindlaks, kas liha on tarbimiseks kõlbulik.

4. Esimese küsimusega soovitakse teada saada, kas rahaline maks, mida võetakse toornaha kohustusliku terviseohutuse kontrolli eesmärgil nende piiri ületamisel, kujutab endast impordimaksuga toimelt samaväärset maksu EMÜ asutamislepingu artikli 13 lõike 2 mõistes.

5. Nagu Euroopa Kohus oma 14. detsembri 1972. aasta otsuses kohtuasjas *Marimex v. Amministrazione Italiana delle Finanze* (EKL 1972, lk 1309) leidis, tuleb rahalisi makse, mis on kehtestatud toodete terviseohutuse kontrolli põhjustel ajal, mil nende piiri ületatakse, ja mis määratakse kindlaks vastavalt neile kohaldatavatele erikriteeriumitele, mis ei ole võrreldavad sarnaseid kodumaiseid tooteid mõjutavaid rahalisi makse kindlaksmääravate kriteeriumitega, pidada tollimaksudega toimelt samaväärseteks maksudeks.

6. Riiklik kohus palub, et arvesse võetaks kolme järgmist kaalutlust:

esiteks asjaolu, et maks on võrdeline kaupade kogusega, mitte nende väärtusega, eristab kõnealust liiki maksu maksudest, mis jäävad EMÜ asutamislepingu artiklis 13 sätestatud keelu kohaldamisalasse; teiseks ei kujuta kõnealust liiki rahaline maks endast muud, kui tasu, mida nõutakse isikutelt, kes loomsete saaduste importimisel toimuva tegevuse läbiviimisel põhjustavad olukorra, kus tuleb osutada teenust; kolmandaks kohaldatakse kõnealust maksu samuti sarnastele kodumaist päritolu toodetele, kuigi maksu kohaldamise meetodis ja ajas võib esineda erinevusi.

7. Vastavalt asutamislepingu artiklile 9 rajaneb ühendus tolliliidul, mis tugineb tollimaksude ja „kõigi samaväärse toimega maksude” keelustamisel liikmesriikide vahel, samuti ühise tollitariifi vastuvõtmisel nende suhetes kolmandate riikidega.

Vastavalt artikli 13 lõikele 2 tühistatakse impordimaksudega toimelt samaväärsed maksud, mis kehtivad liikmesriikide vahel, nende poolt järk-järgult üleminekuperioodi jooksul.

Nende artiklite asetus asutamislepingu selle osa alguses, mis on ette nähtud „ühenduse aluspõhimõtete” jaoks, on piisav selleks, et osutada nende olulise tähtsusega rollile ühisturu ülesehituses.

8. Tollimaksude järk-järgulise tühistamise kohustuse õigustus põhineb asjaolul, et mis tahes rahaline maks (ükskõik, kui väike see on), mis on kehtestatud kaupadele seepärast, et nendega ületatakse piiri, kujutab endast selliste kaupade liikumise takistust.

Tollimaksude järk-järgulise tühistamise kohustust on täiendatud kohustusega tühistada toimelt samaväärsed maksud, et hoida ära olukord, kus kaupade vaba liikumise aluspõhimõttest hoitaks ühisturul kõrvale erinevat liiki rahaliste maksete kehtestamise teel liikmesriigis.

Nende kahe täiendava mõiste kasutamise teel kiputakse seega liikmesriikidevahelises kaubanduses vältima rahaliste maksete kehtestamist ühenduses ringlevatele kaupadele asjaolu tõttu, et nendega ületatakse riigipiiri.

9. Sellest tulenevalt kujutab iga mis tahes määratlusega ja kohaldamisviisiga rahaline maks, mis on kehtestatud ühepoolselt teisest liikmesriigist imporditud kaupadele asjaolu tõttu, et nendega ületatakse piiri, endast tollimaksuga toimelt samaväärset maksu. Kõnealust liiki maksu hindamisel ei ole järelikult oluline, et see on võrdeline imporditud kaupade koguse, mitte nende väärtusega.

10. Samuti ei ole kaupade vabale liikumisele kohaldatava maksu toimete kindlaksmääramisel oluline see, et kõnealust liiki maks on võrdeline kaupade riiki sisenemisel läbiviidava kohustusliku terviseohutuse kontrolli kuludega. Riigiameti tegevust, mille eesmärgiks on säilitada terviseohutuse kontrollimise süsteem, mis on kehtestatud üldistes huvides, ei saa pidada importijale osutatavaks teenuseks, et õigustada rahalise maksu kehtestamist. Kui sellest tulenevalt on terviseohutuse kontroll üleminekuperioodi lõpus ikka veel õigustatud, peab eeltoodust põhjustatud kulusid tasuma elanikkond, mis tervikuna saab kasu ühenduse kaupade vabast liikumisest.

11. Asjaolu, et kodumaisele toodangule kohaldatakse muude maksude kaudu sarnast maksukoormust, on väheoluline, välja arvatud siis, kui neid maksusid ja kõnealust maksu kohaldatakse vastavalt samadele kriteeriumitele ja samas tootmisetapis, muutes niiviisi võimalikuks selle, et neid peetakse üldisesse selliste riiklike maksude süsteemi kuuluvaks, mida kohaldatakse süsteemselt ning kodumaistele ja imporditud toodetele ühtemoodi.

12. Teise küsimusega soovitakse teada saada, kas artikli 13 lõige 2 hakkas otsest toimet avaldama 31. detsembril 1969, see on kuupäev, mis üleminekuperiood lõppes, või 1. juulil 1968, see on kuupäev, mil tollimaksud ühenduses tühistati.

13. Vastavalt mis tahes konkreetsetele sätetele hakkas toime kehtima alates üleminekuperioodi lõpust, nimelt 1. jaanuaril 1970. Tegelikult põhineb nõukogu 26. juuli 1966. aasta otsus tollimaksude tühistamise kohta kooskõlas ühise tollitariifistiku rakendamisega 1. juulil 1968 (EÜT 1966, lk 2971) meetmete valikulise kiirendamise mõistel, mida tervikuna pidi täitma hiljemalt üleminekuperioodi lõpus. Nendel asjaoludel

kohaldatakse seda otsust üksnes meetmetele, millele on otsuses konkreetselt viidatud, see tähendab tollimaksudele kui sellistele ja koguselistele piirangutele.

14. Vastus peab seega olema selline, et artikli 13 lõike 2 otsene toime saab avalduda alles alates 1. jaanuarist 1970.

15. Kolmanda küsimusega soovitakse teada saada, kas toimelt samaväärse maksu mõistel on 1963. aasta Yaoundé konventsiooni ja 1969. aasta Yaoundé konventsiooni artikli 2 lõikes 1 sama tähendus nagu asutamislepingu artikli 13 lõikes 2.

Neljanda küsimusega soovitakse teada saada, kas 1963. aasta Yaoundé konventsiooni artikli 2 lõikel 1 on vahetu toime, mille tulemusel oleks ühenduse „kodanikel” individuaalne õigus, mida riiklikud kohtud peavad kaitsma, mitte maksta liikmesriigile tollimaksudega toimelt samaväärset maksu. Kuna need küsimused on omavahel seotud, tuleb need vastuse andmiseks ühendada.

16. Esimeseks käsitletavaks küsimuseks on see, kas 1963. aasta Yaoundé konventsiooni artikli 2 lõike 1 alusel on isikutel, kellele kohaldatakse ühenduse õigust, õigus sellele tugineda, et vaidlustada riikliku maksu kehtestamine. Et seda teha, tuleb samaaegselt tähelepanu pöörata konventsiooni ja asjakohase sätte mõtet, üldist süsteemi ja sõnastust.

17. Vastavalt EMÜ asutamislepingu neljandale osale assotsieerunud ühendusega teatavad ülemeremaad ja -territooriumid, kellel olid erilised suhted tollaegsest kuuest liikmesriigist neljaga. Nende eriliste majanduslike ja poliitiliste sidemete tulemusena oli assotsieerumise eesmärgiks EMÜ asutamislepingu artikli 131 kohaselt edendada nimetatud maade ja territooriumide elanike huve ja jõukust, et nad saavutaksid majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise arengu, mille poole nad püüdlevad. Ülemeremaade- ja territooriumite ühendusega assotsieerumise rakendamise konventsioon, mis lisati asutamislepingule, sõlmiti viieks aastaks.

18. Kuna selle perioodi lõpus olid mitmed riigid ja territooriumid arenenud edasi poliitilise sõltumatuse poole, sõlmiti Yaoundé konventsioon selleks, et säilitada assotsiatsioon teatavate sõltumatute Aafrika riikide ja Madagaskari ning Euroopa Majandusühenduse vahel. See sõlmiti mitte ainult liikmesriikide, vaid ka ühenduse nimel, kes on selle tulemusena võtnud kohustused artikli 228 alusel.

19. Tollimaksude ja toimelt samaväärsete maksude osas on 1963. aasta konventsiooni artikli 2 lõikes 1 sätestatud järgmist:

„assotsieerunud riikidest pärinevate kaupade puhul saadakse nende liikmesriikidesse importimisel kasu tollimaksude ja selliste maksudega toimelt samaväärsete maksude järkjärgulise tühistamise näol, mis leiab liikmesriikides aset asutamislepingu artiklite 12, 13, 14, 15 ja 17 sätete alusel ja otsuste alusel, mis on vastu võetud või mis võidakse vastu võtta asutamislepingu eesmärkide saavutamise kiirendamiseks.”

Artikli 2 lõikes 5 on sätestatud järgmist:

„assotsieerunud riigi taotlusel toimuvad assotsiatsiooninõukogus nõupidamised selle artikli kohaldamise tingimuste kohta.”

20. Seevastu on artikli 3 lõikes 2 assotsieerunud riikide kohustust tühistada tollimaksud ja toimelt samaväärsed maksud piiratud, sätestades, et „iga assotsieerunud riik võib säilitada või kehtestada tollimaksud ja selliste maksudega toimelt samaväärsed maksud, mis vastavad riigi arenguvajadustele või industrialiseerimise nõuetele või mille eesmärgiks on panustada riigi eelarvesse.”

21. Konventsiooni artiklis 61 on sätestatud, et ühendus ja liikmesriigid täidavad artiklites 2, 5 ja 11 nimetatud kohustusi isegi assotsieerunud riikide suhtes, kes rahvusvaheliste kohustuste alusel, mida kohaldatakse EMÜ asutamislepingu jõustumise ajal ja mille alusel kehtestatakse nende suhtes erilist tollirežiimi, võivad pidada ennast veel mitte võimeliseks pakkuma ühendusele konventsiooni artikli 3 lõikes 2 sätestatud mõlemapoolsust.

22. Nende sätete alusel on ilmne, et konventsiooni ei sõlmitud selleks, et tagada võrdsust kohustuste osas, mida ühendus võtab seoses assotsieerunud riikidega, vaid selleks, et edendada nende arengut kooskõlas asutamislepingule lisatud esimese konventsiooni eesmärgiga.

23. Selline tasakaalutus ühenduse võetud kohustuste osas assotsieerunud riikide ees, mis on omane konventsiooni eriloomusele, ei välista seda, et ühenduse tunnistab, et mõnedel selle sätetel on otsene toime.

24. Pärast sätet, mille kohaselt toimuvad nõupidamised konventsiooni artikli 2 kohaldamise tingimuste kohta üksnes assotsieerunud riigi taotlusel, järgneb, et toimelt samaväärsete maksete tühistamine peab ühenduse poolt jätkuma automaatselt.

25. Konventsiooni artikli 2 lõikes 1 selgesõnaliselt asutamislepingu artiklile 13 viidates võttis ühendus assotsieerunud riikide suhtes täpselt sama kohustuse tühistada toimelt samaväärsed maksud, nagu liikmesriigid võtsid üksteise suhtes ka asutamislepingu alusel. Kuna see kohustus on konkreetne ja sellele ei kohaldata kaudset või selgesõnalist kahtlusavaldust ühenduse poolt, saavad selle alusel isikud, kellele kohaldatakse ühenduse õigust, õiguse sellele kohtutes tugineda ja teha seda alates 1. jaanuarist 1970.

26. Riiklikule kohtule antav vastus on järelikult selline, et alates 1. jaanuarist 1970 on 1963. aasta Yaoundé konventsiooni artikli 2 lõike 1 alusel ühenduse kodanikel õigus, mida ühenduse riiklikud kohtud peavad kaitsma, mitte tasuda liikmesriigile tollimaksudega toimelt samaväärset maksu.

27. Viimase küsimusega soovitakse teada saada, kas kahe Yaoundé konventsiooni alusel liikmesriikidele kohaldatud toimelt samaväärsete maksude kehtestamise keeldu on kohaldatud alates 1. jaanuarist 1970 katkematult.

28. 1963. aasta konventsiooni artiklis 59 on sätestatud, et see sõlmitakse viieks aastaks alates selle jõustumise kuupäevast. Artiklis 60 on sätestatud, et konventsiooniosalised vaatavad läbi sätted, mida võiks kohaldada pikema perioodi jooksul, ja et

assotsiatsiooninõukogu võtab vajaduse korral kasutusele nõutud üleminekumeetmed kuni uue konventsiooni jõustumiseni.

29. Kuna esimene assotsiatsioonileping lõppes 30. mail 1969, enne kui uus leping oli heaks kiidetud, pikendas assotsiatsiooninõukogu seda katkemise vältimiseks kahel korral. Kuna need otsused tegi assotsiatsiooninõukogu talle konventsioonis antud õiguste alusel, tuleb järeldada, et esimese konventsiooni alusel liikmesriikidele kehtestatud kohustused kehtisid katkematult kuni teise konventsiooni jõustumiseni.

Kohtukulud

30. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata ning kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus riiklikus kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates Genova Tribunale esitatud küsimusele, otsustab:

1. Iga mis tahes määratlusega ja kohaldamisviisiga rahaline maks, mis on kehtestatud ühepoolset teisest liikmesriigist imporditud kaupadele nendega piiri ületamise ajal, kujutab endast tollimaksuga toimelt samaväärset maksu.

2. Asutamislepingu artikli 30 lõike 2 otsene toime saab avalduda alles alates 1. jaanuarist 1970.

3. Alates 1. jaanuarist 1970 on 20. juulil 1963 Yaoundés allkirjastatud konventsiooni artikli 2 lõike 1 alusel isikutel, kellele kohaldatakse ühenduse õigust, õigus, mida ühenduse riiklikud kohtud peavad kaitsma, mitte tasuda liikmesriigile tollimaksudega toimelt samaväärset maksu.

4. 1963. aasta Yaoundé konventsiooni alusel liikmesriikidele kehtestatud kohustused kehtisid katkematult kuni 29. juulil 1969 Yaoundés allkirjastatud konventsiooni jõustumiseni.

Lecourt

Kutscher

O'Keeffe

Donner

Mertens de Wilmars

Sørensen

Mackenzie Stuart

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 5. veebruaril 1976. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

R. Lecourt